

Тема: «СОБОРНА МАТИ УКРАЇНА – ОДНА НА ВСІХ, ЯК ОБЕРІГ»

Мета: виховання національної свідомості учнів і людської гідності, відродження паростків духовності, формування рис громадянина Української держави; поглиблення знань про історичний факт злуки українського народу, його значення; пробудження інтересу до поглибленого вивчення історії та культурних надбань українського народу; виховання глибокої поваги та любові до Батьківщини.

Обладнання:

1. Плакат із назвою свята
2. Українська атрибутика
3. Державні символи України, портрет Т.Г.Шевченка
4. Музичні записи та відео

Все, що мріялось віками,
Сповнилось, настало!
«Ще не вмерла Україна» —
Гордо прозвучало.

Хід уроку

I. Організаційний момент

II. Оголошення теми і мети

III. Головна частина уроку

Звучить Гімн України

Учитель

Соборність України — одна з важливих тем історії України. Для українського народу, віками позбавленого своєї власної державності та розірваного на частини між сусідніми країнами, дана проблема завжди була особливо болючою і неймовірно складною. Тривале територіальне, політичне, ідейне й культурне роз'єднання українців не вдалося подолати навіть за нинішніх умов власного державотворення. Це насущне завдання ще належить розв'язати.

Українська соборницька ідея базується на міцних історичних, правових і теоретичних засадах. Незважаючи на численні лиха й труднощі, що випали на долю нашого народу, ідея всеукраїнської єдності, соборності України ніколи не полишала його, її витoki беруть початок з періоду Київської Русі, Галицько-Волинської держави, визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького, Гетьманщини. Згадаймо хоча б, як наполегливо добивався Б.

Хмельницький розширення території української козацької держави "по Львів, Холм і Галич".

Ідея єдності нашої держави була однією з найзаповітніших мрій українців протягом багатьох сторіч. Її обґрунтували у своїх працях визначні мислителі та діячі: члени Кирило-Мефодіївського братства (до нього належав і Тарас Шевченка), "Руської трійці" на чолі з Маркіяном Шашкевичем у Галичині, видатні українські вчені Михайло Драгоманов, Іван Франко, Михайло Грушевський. Саме вони висунули завдання – об'єднати всі етнічні українські землі в єдину державу.

Ця ідея здійснилася лише на початку двадцятого століття. 22 січня 1918 року Центральна Рада, Уряд якої очолював Володимир Винниченко, проголосила четвертий Універсал, за яким однині Українська Народна Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною, вільною, суверенною державою українського народу". Восени 1918 року, після розпаду Австро-Угорської імперії, утворилась Західноукраїнська Народна Республіка з центром у Львові. Від самого початку виникнення ЗУНР прагнула з'єднатися з УНР. 1 грудня 1918 р. у Фастові між ЗУНР і УНР було підписано Передвступний договір про злуку обох держав.

Згідно з планом Директорії, Конгрес (найвищий орган законодавчої влади УНР до скликання Установчих зборів) мав зійтися в Києві на Йорданське свято, 19 січня, яке у 1919 році припадало на неділю. Проте значна частина делегатів, обраних у містах та повітах, з огляду на транспортні труднощі, війну з совєцькою Росією та інтервенцію військ Антанти у чорноморських портах не встигала до цього терміну, щоб ратифікувати "Передвступний договір".

22 січня 1919 року на площі перед Святою Софією, до формальної ратифікації цього договору Конгресом Трудового народу України, який розпочав свою роботу ввечері в будинку міської опери в Києві, було проголошено: "Від нині воєдино зливаються століттями відірвані одна від одної частини єдиної України, Західно-Українська Народна Республіка (Галичина, Закарпаття й Угорська Русь) і Наддніпрянська Велика Україна. Здійснилися віковічні мрії, якими жили і за які вмирали кращі сини України. Від нині є єдина, незалежна Українська Народна Республіка...".

Остаточна ратифікація Акту Злуки планувалася на засіданні Установчих зборів (українського парламенту), які, на жаль, так і не були скликані. На той час УНР припинила своє існування. Вже через два тижні після проголошення Акту Злуки Уряд України змушений був залишити Київ, а трохи пізніше і територію України.

Українська Національна Рада (тимчасовий найвищий законодавчий орган ЗУНР) ратифікувала цей договір у Станіславові 3 січня 1919 року – тобто ще перед Різдвяними святами. Проте, галичани так і не побачили тоді реальних результатів об'єднання з УНР. Директорія так і не оголосила війну Польщі, хоч тримала над Бугом значні військові сили. А зі Сходу в Західну Область УНР напливали, втікаючи від більшовиків, політики-іммігранти лівого спрямування, переважно есери та соціал-демократи, що агітували

проти "галицьких реакціонерів" та закликали до "поглиблення революції". Щоправда, переважно галичани на таку агітацію не реагували, однак знаходилися окремі сили, які воліли б усунути від влади уряд націонал-демократів та радикалів.

У результаті тодішня злука закінчилася відмовою Директорії УНР від Галичини та Західної Волині на користь Польщі, яка встановила на Збручі "санітарний кордон" проти більшовицької Росії.

Реально більшість українських земель було об'єднано в межах однієї держави у 1939-1945 роках сталінським режимом. За це довелося заплатити життями мільйонів українців, що загинули у Другій світовій війні та від репресій.

Таким чином, можна констатувати, що потенціал, закладений в Акті Злуки, так і не був до кінця реалізований. Цьому перешкодив ряд обставин, як внутрішніх, так і зовнішніх. ЗУНР впала під натиском польських військ, а територію УНР захопили війська Росії. Тоді позначилися істотні розходження історичного, правового, соціально-політичного, культурно-побутового, релігійного характеру, що виникли внаслідок роз'єднання Сходу та Заходу України. Об'єднання України не змогло примирити між собою різні політичні партії, стосунки між якими нерідко здобували характер відкритої ворожнечі. Крім того, незалежна Українська держава зазнавала утиску не тільки з боку агресивних сусідів (Росії, Польщі, Румунії), а й країн Антанти, що на свій лад перекроювали карту Європи, незважаючи на Україну.

Проте об'єднавча акція 1919 року залишила глибинний слід в історичній пам'яті українського народу. Так, знаменним етапом піднесення духу свободи став "живий ланцюг" між Києвом і Львовом, коли 21 січня 1990 року тисячі українців взяли за руки на згадку про проголошення Акту Злуки. Ця акція прискорила розпад СРСР і здобуття національної незалежності, бо переконливо засвідчила духовну єдність східних і західних регіонів України. Ще раз наповнилося конкретним змістом поняття зв'язку поколінь. Менш як за два роки потому Україна справді стала незалежною.

Демонстрація відео «Акт Злуки 22 січня 1919 року»

Учень 1

З поеми Івана Франка "Мойсей"

Та прийде час, і ти огнистим видом
засяєш у народів вольних колі,
Труснеш Кавказ, впережешся Бескидом,
Покотиш Чорним морем гомін волі,
І глянеш, як хазяїн домовитий,
По своїй хаті і по своїм полі.

Встане славна мати-Україна,
Щаслива і вільна,
Від Кубані аж до Сяна-річки
Одна нероздільна.
Щезнуть межі, що помежували,
Чужі між собою,
Згорне мати до себе всі діти
Теплою рукою.
Єднаймося, братаймося
В товариство чесне,
Най братерством, щирими трудами
Вкраїна вокресне!

Запитання для обговорення:

Про що мріє автор? Про які його переконання свідчать уривки? Поясніть свої думки на прикладах тексту твору. Як він ставиться до ідеї соборності України? Чому ви так думаєте?

Учень 2

З книги М. Грушевського "Галичина і Україна"

Следует помнить, что российская Украина, также как и Галичина, только еще в большей мере не составляет вполне однородного комплекса. И здесь благодаря историческим и иным обстоятельствам мы видим весьма значительные отличия в жизни, в языке во всевозможных отношениях между правобережной (правобічною) и левобережной (лівобічною) Украиной, между хлебоборбской Херсонщиной и фабричной Екатеринославщиной или казацкой Кубанью. Сойти со всеукраинского состояния, идти дальше той же дорогой, какой отмежовывают теперь "галичанщину" от "украинщины", играть на дудке провинциализмов, было бы большой тактической ошибкой. Национальная тактика предписывает органичной работой приводить к общему знаменателю всё богатство украинских диалектов и всю разнородность украинской жизни... Люди, которым не нужно более сильное развитие украинства хватаются за эти отличия, созданные на нашем национальном теле чуждыми влияниями и внешними обстоятельствами и понятие целостной (одноцільної) украинской территории и её автономии подменяют понятием края, области, и из украинской территории выкраивают областные автономии. Но в интересах украинского национального развития (розвою) на настоящей стадии лежит собственно концентрация всех национальных сил, а для этого — всех частей украинской территории. Нужно развивать в них чувства единства, солидарности, близости, а не раздувать (роздмухувати) отличия, которые их разделяют и которые при таком раздувании могут привести к полному отсоединению, культурного и национального, разных частей украинской земли...

Запитання для обговорення:

*Які думки висловлює автор відносно єдності України? До чого він закликає?
Чи погоджуєтесь ви з ним, чому?*

Учень 3

Любіть Україну

Любіть Україну, як сонце любіть,
Як вітер, і трави, і води,
В годину щасливу і радісну мить,
Любіть у годину негоди...
Любіть Україну у сні й наяву,
Вишневу свою Україну,
Красу її вічно живу і нову,
І мову її солов'їну.
Між братніх народів, мов садом рясним,
Сіє вона над віками...
Любіть Україну всім серцем своїм
І всіми своїми ділами.
Любіть у коханні, в труді, і в бою,
Як пісню, що лине зорею...
Всім серцем любіть Україну свою, -
І вічні ми будемо з нею!

Володимир Сосюра

Учень 4

Звернення Директорії Української Народної республіки від 22 січня 1919р.

Іменем Української Народної Республіки Директорія оповіщає народ Український про велику подію в історії нашої землі української.

3-го січня 1919 року в м. Станіславові Українська Національна Рада Західної Української Народної Республіки, як виразник волі українців бувшої Австро-Угорської імперії і як найвищий їх законодавчий чинник, торжественно проголосила злуку Західної Української Народної Республіки – в одноцільну, суверенну Народну Республіку.

Вітаючи з великою радістю цей історичний крок західних братів наших, Директорія Української Народної Республіки ухвалила тую злуку прийняти і здійснити на умовах, які зазначені в постанові Західної Української Народної Республіки від 3-го січня 1919 року.

...Однині народ Український, визволений могутнім поривом своїх власних сил, має змогу об'єднаними дружними зусиллями всіх своїх синів

будувати нероздільну, самостійну Державу Українську на благо і щастя всього її трудового люду.

22 січня 1919 року, у м. Києві.

Голова Директорії: Володимир Винниченко.

Члени: Симон Петлюра, Андрій Макаренко, Панас Андрієвський, Федір Швець

Запитання для обговорення:

Ким виданий документ? Що саме він проголошує? У чому ви бачите його значення? Щоб ви додали до його змісту, якби брали участь у його підготовці

Учень 5

З інтерв'ю С. Кульчицького, заступника директора Інституту історії України НАНУ, доктора історичних наук

Кореспондент: Спробуємо уявити собі, що думали ті, хто стояв морозного 22 січня 1919 року на Софіївській площі...

С. Кульчицький: На ній зібралися переважно кияни. Дістатися до столиці було важко. На залізницях бракувало вугілля. Прибула делегація ЗУНР у складі 36 осіб. Більше ніхто не зміг приїхати. А яким був тодішній Київ? Під час революції 1917 року тут осіла частина люду з провінції — Українська революція відбувалася фактично у столиці. Та загалом Київ був чиновницьким губернським містом, центром генерал-губернаторства, російськомовним. Мабуть, ще більшою мірою, ніж зараз.

Кореспондент: Це важко уявити...

С. Кульчицький: Але ж це факт. Переважну більшість населення Києва становили росіяни, євреї, поляки. Тут постійно мешкало 10 відсотків поміщиків Правобережної України, головним чином поляків. Українці були в меншості. Тож ті, хто зібрався 22 січня 1919 року на Софіївській площі, прийшли, щоб не прогавити подію. Навряд чи визвольним змаганням співчували усі верстви населення.

Загалом трагедія України полягає в тому, що люди, які мешкали в російськомовних містах, не ставилися з симпатією до національної справи. Які партії були тоді наймасовішими в Україні? Кадети, меншовики (тобто російські соціал-демократи). Українських соціал-демократів взагалі було дуже мало. Українських есерів на всю країну налічувалося максимум 75 тисяч. Не думаю, що тодішні кияни розцінювали Злуку як епохальну подію.

Кореспондент: Виходить, ніякого національного піднесення на тому майдані не було?

С. Кульчицький: Гадаю, що ні. Національне піднесення охопило багатьох українців, та більшою мірою — у провінції. Там була надія, що об'єднуються дві України, що істотно розширюються її кордони, а населення держави збільшується приблизно до 35 мільйонів. Зараз нас - 46 мільйонів. Приріст невеликий. Але ж треба брати до уваги трагедію, що їх пережив у XX столітті

український народ.

Запитання для обговорення:

Які верстви населення, на думку історика, були присутні на площі? Як описує С. Кульчицький ставлення до цієї події її учасників? Чим він це пояснює? Чи погоджуєтесь ви з ним? Хто, на вашу думку, описує подію більш достовірно: С. Кульчицький чи Л. Лукасевич?

Вчитель

Вікторина

1. Назвіть один із найдавніших знаків, який є гербом України. **(Тризуб)**
2. Коли було прийнято постанову про Державний прапор України і якого він кольору? **(28 січня 1992 р., жовто-блакитний)**
3. Як називається Гімн України? **(«Ще не вмерла Україна»)**
4. Хто є автором слів Гімну України? **(Павло Чубинський)**
5. Назвіть український Національний герб. **(Тризуб)**
6. Назвіть найбільшу святиню українського народу в музичній символіці.
(Гімн)
7. Назвіть композитора, який вірш П. Чубинського поклав на музику, цей твір невдовзі став гімном. **(Михайло Вербицький)**
8. Назвіть пісні, які виконують як Гімн України.
(«Ой, у лузі червона калина», «Боже великий, єдиний...»)

Учитель

Тобі, Україно, мій мужній народе,
Складаю я пісню святої свободи.
Усі мої сили і душу широку
Й життя я віддам до останнього кроку,
Аби ти щаслива була, Україно,
Моя Батьківщино!

Л. Костенко

IV. Підсумок

Учитель:

- Про що ви дізналися сьогодні?
- Які почуття викликали у вас ці відомості?
- Яке свято відбувається сьогодні?
- Що воно символізує?

Укладач: класний керівник Козиряцька В.П.